

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 września 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia SA Jolanta Hawryszko (spr.)

Sędziowie: Barbara Białecka

Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 9 września 2020 r. w S. sprawy P. M. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. o wypłatę świadczenia na skutek apelacji ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 26 czerwca 2019 r., sygn. akt IV U 203/19

1. oddała apelację,

2. zasądza od P. M. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. decyzją z 10 stycznia 2019 r., znak: (...), wydaną na podstawie ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2018r. poz. 1270 ze zm.) przyznał ubezpieczonemu P. M. emeryturę od 1 listopada 2018 r. i zawiesił wypłatę z uwagi na zbieg prawa do więcej niż jednego świadczenia.

Odwołanie od decyzji wniósł P. M. i zarzucił naruszenie art. 32 i 67 Konstytucji RP. Ubezpieczony wniósł o zmianę decyzji i podjęcie wypłaty emerytury wraz z odsetkami z tytułu opóźnienia.

W odpowiedzi na odwołanie organ wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy w Koszalinie Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 29.06.2019 r. oddalił odwołanie oraz zasądził od ubezpieczonego 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że P. M., ur. (...) pełnił służbę wojskową od 24.10.1969 r. i został zwolniony 3.12.1987 r. Do wysługi uwzględniono cały ww. okres odbywania służby. Od 1.03.1988 r. otrzymał emeryturę wojskową i rentę inwalidzką. Ubezpieczony do 28.02.1994 r. pobierał wojskową rentę inwalidzką. Od 1.03.1994 r. wojskowy organ emerytalny podjął wypłatę emerytury wojskowej, jako świadczenia korzystniejszego. Procentowy wymiar emerytury wyniósł 62,80%, na co składało się: 47,80% z tytułu 18 lat wysługi emerytalnej (tj. 40% za 15 lat + 2,6% za każdy następny rok x 3 lata = 7,80%) oraz 15% zwiększenia z tytułu inwalidztwa pozostającego w związku ze służbą wojskową. Ubezpieczony pobiera emeryturę wojskową, której procentowy wymiar nie przekracza 75% podstawy wymiaru emerytury. Na powyższe składa się: 71,53% z tytułu 36 lat, 4 miesięcy i 27 dni wysługi emerytalnej (**40%** za 15 lat + 2,6% za każdy następny rok służby x 3 lata = **7,80%** + 1,3% za każdy rok okresów zatrudnienia/opłacania składek na ubezpieczenie emerytalne x 18 lat i 3 miesiące = **23,73%**) oraz 15% zwiększenia z tytułu inwalidztwa pozostającego w związku ze służbą wojskową. P. M. pięciokrotnie składał on wnioski do Wojskowego Biura Emerytalnego o doliczenie do wysługi emerytalnej okresów zatrudnienia (opłacania składek) na ubezpieczenie emerytalne i rentowe.

P. M. był zatrudniony jako emeryt wojskowy od 4.12.1987 r. w następujących podmiotach:
Urząd Gminy w D. w okresie 4.12.1987 – 28.02.1993,

Miejski (...) w K. w okresie 1.03.1993 – 30.04.1995,
(...) S.A. w K. w okresie 4.05.1995 – 30.06.1999,
Agencja Ochrony (...) w K. w okresie 12.12.2000 – 30.04.2004;
Miejska (...) sp. z o.o. w K. w okresie 1.02.1995 – 31.12.2001 i 1.01.2002 – 28.11.2018.

Sąd Okręgowy nie uwzględnił odwołań. Wyjaśnił, że rozstrzygał kwestię, czy ubezpieczony P. M. może pobierać emeryturę wojskową przyznaną przez Wojskowe Biuro Emerytalne w zbiegu z emeryturą powszechną, przy czym bezspornie podstawa wymiaru emerytury wojskowej ubezpieczonego, ustalona zgodnie z art. 18 ustawy z 10.12.1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 2225 ze zm.), nie przekracza 75% podstawy wymiaru emerytury. Sąd Okręgowy wyjaśnił, że stosownie do art. 95 ust. 1 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego. Ustęp 2 ww. przepisu określa wyjątki od zasady, z których jeden odnosi się do przypadku obliczenia emerytury wojskowej dla żołnierza, który został powołany do służby zawodowej po raz pierwszy po dniu 1.01.1999, na podstawie art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, a od dnia 1.01.2013 r. dla żołnierza powołanego do zawodowej służby wojskowej po raz pierwszy po dniu 31.12.2012 r., również na podstawie art. 18e tej ustawy. Sąd I instancji podał, iż Sąd Najwyższy w orzeczeniu z 24.01.2019, I UK 426/17 wskazał, że kryterium, które zadecydowało o uprzywilejowaniu pobieraniem dwóch świadczeń żołnierzy, którzy zostali powołani do służby po raz pierwszy po dniu 1.01.1999 r., to brak możliwości uwzględniania w wojskowej emeryturze jakiegokolwiek okresu "cywilnego" stażu emerytalnego. Sąd Najwyższy wskazał, iż kryterium to określa krąg podmiotów charakteryzujących się tą samą istotną cechą relewantną. Do tej grupy należą emeryci wojskowi, których wypracowane okresy składkowe i nieskładkowe nie miały żadnego wpływu na wysokość emerytury wojskowej, do nich zaś należą wszyscy żołnierze, którzy zostali powołani do służby po raz pierwszy po dniu 1.01.1999 r. oraz niektórzy żołnierze, którzy pozostawali w służbie przed dniem 2.01.1999. W powyższym orzeczeniu Sąd Najwyższy uznał za właściwy taki kierunek wykładni art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, z którego wynika, że użyte w ust. 2 tego artykułu sformułowanie "emerytura (...) obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych" oznacza odwołanie się do zasad obliczenia emerytury wojskowej określonych w tych przepisach, a więc z uwzględnieniem wyłącznie służby wojskowej, co z kolei uzasadnia prawo do pobierania dwóch emerytur "wypracowanych" niezależnie od siebie. Wskazał, że o wyjątku od zasady pobierania jednego świadczenia nie decyduje data przyjęcia do służby, ale brak możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu "cywilnego" stażu emerytalnego, który nie występuje jednak wtedy, gdy emeryt wojskowy nie decyduje się na złożenie wniosku o doliczenie po zwolnieniu ze służby wojskowej okresów składkowych i nieskładkowych, choć mogą one zwiększyć podstawę wymiaru emerytury do 75%. Wspólnym bowiem mianownikiem uzasadniającym prawo do dwóch świadczeń są uwarunkowania wynikające z przepisów prawa niepozwalające na wykorzystanie stażu "cywilnego" w emeryturze wojskowej, a nie wybór emeryta wojskowego."

Sąd Okręgowy argumentował, że ubezpieczony, który zakończył służbę wojskową z dniem 3.12.1987 r., po zakończeniu służby pracował zawodowo. Pięciokrotnie składał wnioski do Wojskowego Biura Emerytalnego o doliczenie do wysługi emerytalnej okresów zatrudnienia i opłacania składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (k. 22 akt emerytalnych). Miał więc możliwość wykorzystania „cywilnego wieku emerytalnego” do podwyższenia emerytury wojskowej. Jak wynika z informacji Wojskowego Biura Emerytalnego ubezpieczony pobiera emeryturę wojskową, której procentowy wymiar nie przekracza 75% podstawy wymiaru emerytury. Na powyższe składa się m.in. 1,3% za każdy rok okresów zatrudnienia/opłacania składek na ubezpieczenie emerytalne x 18 lat i 3 miesiące = 23,73%. Sąd nie uwzględnił zarzutu ubezpieczonego o naruszeniu art. 32 i 67 Konstytucji RP, ponieważ zasada wypłacania tylko jednego świadczenia z ubezpieczenia społecznego (art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej) stanowi wyraz obowiązującej w prawie ubezpieczeń społecznych zasady solidarności ryzyka.

Apelację od wyroku złożył ubezpieczony i zarzucił rozstrzygnięciu błędne ustalenia faktyczne polegające na uznaniu, że podstawa wymiaru emerytury wojskowej ustalona została zgodnie z art. 18

ustawy z 10.12.1993 o zaopatrzeniu emerytalnym, w sytuacji gdy została ustalona w oparciu o ustawę z 16.12.1972, naruszenie art. 32 Konstytucji RP ustanawiającego równość wobec prawa oraz naruszenie art. 67 Konstytucji RP ustanawiającego prawo do zabezpieczenia społecznego. Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i dokonywanie wypłat emerytury wraz z odsetkami ustawowymi z tytułu opóźnienia.

Sąd Apelacyjny rozważył sprawę i uznał, że apelacja jest niezasadna.

W sprawie stan faktyczny ustalony przez sąd pierwszej instancji jest bezsporny. Niemniej Sąd Apelacyjny w uzupełnieniu, na podstawie pisma Wojskowego Biura Emerytalnego z 31.01.2020 r. dodatkowo ustalił, że P. M. składał 5 wniosków o doliczenie do wysługi emerytalnej okresów zatrudnienia i opłacania składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. Każdy ze złożonych przez P. M. wniosków powodował zwiększenie procentowej wysługi emerytalnej. Ponadto biorąc pod uwagę art. 18 ust. 1 ustawy z 10.12.1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, stanowiący, że kwota emerytury bez uwzględnienia dodatków, zasiłków i świadczeń pieniężnych, o których mowa w art. 25, nie może przekraczać 75% podstawy wymiaru emerytury oraz to, że P. M. został zaliczony do II grupy inwalidów w związku ze służbą wojskową emerytura wymienionego jest podwyższona o 15% podstawy wymiaru (art. 15 ust. 4 cyt. ustawy), po uwzględnieniu pierwszego wniosku (29.01.2001) emerytura wymienionego stanowiła 75% podstawy jej wymiaru, na co składało się 61,78% z tytułu wysługi emerytalnej oraz 15% zwiększenia z tytułu inwalidztwa pozostającego w związku ze służbą wojskową. Konsekwencją tego wniosku była zmiana od 01.01.2001r. płatności świadczenia z korzystniejszej wówczas renty inwalidzkiej II grupy, stanowiącej 70% podstawy wymiaru, na emeryturę w wysokości 75% podstawy jej wymiaru (przed doliczeniem emerytura stanowiła 62,80% podstawy wymiaru - 47,80% z tytułu wysługi emerytalnej + 15% zwiększenia z tytułu inwalidztwa w związku ze służbą wojskową, gdzie kwota podstawy wymiaru dla emerytury i renty inwalidzkiej była taka sama. Zatem jest to pierwsza z wymiernych korzyści, która miała i ma wpływ na wysokość emerytury. Kolejne zaś wnioski skutkowały jedynie zwiększeniem procentowego wymiaru świadczenia z tytułu wysługi emerytalnej, co nie przekładało się kwotowy wzrost świadczenia.

Ubezpieczony ostatni wniosek o doliczenie złożył 14.03.2007 i został doliczony okres do 31.12.2006. Natomiast z akt emerytalnych P. M. wynika, że osiągał przychody z tytułu zatrudnienia w Miejskiej (...) w K. aż do 28.11.2018; zatrudnienie w Miejskiej (...) sp. z o.o. w K. obejmowało okresy: 1.02.1995 – 31.12.2001 i 1.01.2002 – 28.11.2018..

Sąd Apelacyjny rozważył, że przedmiotem kontroli, zarówno przed Sądem Okręgowym, jak i przed Sądem Apelacyjnym jest decyzja ZUS z 10.01.2019 r., a zatem spór sprowadza się do ustalenia, czy zasadnie ZUS zawiesił wypłatę emerytury powszechnej z uwagi na uprawnienie do świadczenia z WBE.

Niezaprzeczalnie zagadnienie związane ze zbiegiem prawa do świadczeń z ubezpieczenia powszechnego i zaopatrzenia wojskowego jest uregulowane w art. 7 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin oraz art. 95 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W tym kontekście istotny jest też przepis art. 2, w szczególności ustęp 2. ustawy o emeryturach i rentach z FUS wyznaczający zakres podmiotowy ustawy:

1. Świadczenia na warunkach i w wysokości określonych w ustawie przysługują:

1) ubezpieczonym - w przypadku spełnienia warunków do nabycia prawa do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń emerytalnego i rentowych Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;

2) członkom rodziny pozostałym po ubezpieczonym albo po osobie uprawnionej do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń emerytalnego i rentowych Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

2. Świadczenia na warunkach i w wysokości określonych w ustawie **przysługują również żołnierzom zawodowym oraz funkcjonariuszom** Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Biura Ochrony Rządu, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej , **jeżeli nie spełniają oni warunków do nabycia prawa lub utracili prawo** do świadczeń określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób, oraz członkom rodzin pozostałym po tych osobach.

Zagadnienie związane ze zbiegiem prawa do świadczeń z ubezpieczenia powszechnego i zaopatrzenia wojskowego było przedmiotem licznych wypowiedzi judykatury. Jednoznaczne stanowisko w omawianej kwestii wyraził m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z 8.05.2012 r., II UK 237/11 (OSNP 2013, nr 7-8, poz. 91), w którym wprost wskazano, że zasada pobierania jednego świadczenia (wyższego lub wybranego przez uprawnionego) w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń - art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej jest oczywista i dotyczy również zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w tej ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych. Także w wyroku z 24.05.2012 r., II UK 261/11 (LEX nr 1227967) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że ubezpieczony uprawniony do świadczenia z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i pobierający to świadczenie nie może jednocześnie pobierać emerytury wojskowej, mimo że spełnił warunki do jej nabycia i prawo to zostało mu przyznane. Analogicznie w wyroku z 4.12.2013 r., II UK 223/13 Sąd Najwyższy argumentował, iż prawo do otrzymywania jednego świadczenia wynika wprost z przepisów. Zarówno art. 95 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jak i analogiczny art. 7 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym wojskowych wskazują, że ubezpieczony uprawniony do emerytury z FUS nie może jednocześnie pobierać emerytury wojskowej, mimo że spełnił warunki do jej nabycia.

Szczegółowo do omawianej kwestii odniósł się Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z 4.10.2013 r. III AUa 114/13 prezentując pogląd:

1. W aktualnym stanie prawnym, po wejściu w życie z dniem 5 lutego 2009 r. ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 8, poz. 38), stosownie do art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) świadczenia na warunkach i w wysokości określonych w tej ustawie przysługują tylko takim żołnierzom zawodowym oraz funkcjonariuszom, którzy nie spełniają warunków do nabycia prawa, określonych w art. 12 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (t.j. Dz. U. z 2004 r. Nr 8, poz. 66 ze zm.) lub utracili prawo do świadczeń określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób, oraz członkom rodzin pozostałym po tych osobach, w okolicznościach objętych przepisem art. 38 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin.

2. W myśl art. 95 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) przepis art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej stosuje się również, z uwzględnieniem jej art. 96, w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w tej ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym osób, o których mowa w art. 2 ust. 2, z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa lub policyjna została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (t.j. Dz. U. z 2004 r. Nr 8, poz. 66 ze zm.) lub w art. 15a lub art. 18e ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 667). Sprawy zbiegu prawa do emerytury z prawem do renty wojskowej z ustawy z 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin rozstrzyga się zgodnie z powszechnymi regułami ustawy o emeryturach i rentach z FUS i tzw. zasadą jednego świadczenia. Zasada ta, dotyczy również zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w odrębnych przepisach z zakresu zabezpieczenia społecznego, niezależnie od ich ubezpieczeniowego czy też zaopatrzeniowego charakteru, z wyjątkami wskazanymi w art. 96 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

3. W sytuacji zbiegu prawa do wypłaty kilku świadczeń, prawo do świadczenia, które nie będzie wypłacane (wskutek ustalenia, że przysługuje w niższej wysokości, względnie wyboru zainteresowanego) nie ustaje. Wydaje się, że charakter świadczenia nieprzeznaczonego do wypłaty jest zbliżony do charakteru świadczenia zawieszono, jednak brak odesłania do przepisów o zawieszaniu świadczeń wskazuje na odmienność tych sytuacji. W konsekwencji niemożliwe jest zastosowanie art. 134 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dlatego też konieczna

była szczególna regulacja dotycząca wstrzymania wypłaty jednego ze świadczeń, o których mowa w art. 95 tej ustawy. Regulację taką przewidziano w art. 98 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W razie zbiegu u jednej osoby prawa do wypłaty kilku świadczeń, organ rentowy zobowiązany jest do działania z urzędu (dopóki zainteresowany nie złożył przeciwnego wniosku, następuje obligatoryjna wypłata świadczenia wyższego).

4. Przepisami ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 166, poz. 1609) wprowadzono, z dniem 1 października 2003 r. zasadę, zgodnie z którą osobie, która ma ustalone prawo do emerytury „mundurowej” z uwzględnionymi okresami zarówno zawodowej służby, jak i okresami podlegania ubezpieczeniom społecznym (okresami składkowymi i nie składkowymi) nie przysługuje prawo do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W związku z tym do tej grupy świadczeniobiorców nie stosuje się generalnej zasady polskiego systemu emerytalnego, zgodnie z którą (art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej) w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń, wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego.

5. Zasada wypłacania tylko jednego świadczenia z ubezpieczenia społecznego (art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej) stanowi wyraz obowiązującej w prawie ubezpieczeń społecznych zasady solidarności ryzyka i nie jest sprzeczna z konstytucyjną zasadą równości (art. 32 Konstytucji RP). Zasadę równości wynikającą z art. 32 Konstytucji w odniesieniu do oceny norm prawnych należy rozumieć jako nakaz nadawania im takich treści, by kształtowały one w jednakowy (podobny) sposób sytuację prawną podmiotów jednakowych lub podobnych. Za uzasadnienie dyferencjacji sytuacji prawnej podmiotów uznaje się zasady sprawiedliwości społecznej. Normy prawne zawarte w ustawie emerytalnej należą do prawa socjalnego, które oparte jest na specyficznych zasadach, wśród których należy podkreślić zasadę solidarności społecznej, która uzasadnia - pozostając w opozycji do zasady wzajemności (eksponowanej np. w prawie cywilnym) - brak pełnej proporcjonalności między składką a świadczeniem. Zasada solidaryzmu będąca istotną cechą ubezpieczeń społecznych oznacza urzeczywistnienie idei samopomocy społecznej. Sens solidarności w prawie zabezpieczenia społecznego („solidarność wspólnoty ryzyka”) wyraża się w tym, że do kosztów ochrony przyczyniają się wszyscy, często w nierównym stopniu, dłużej lub krócej, ale kompensację otrzymuje ten tylko, który doznał szkody. Zastosowanie mają więc reguły podziału według potrzeb i redystrybucyjna funkcja ubezpieczeń społecznych.

W przypadku wnioskodawcy zachodzi sytuacja zbiegu prawa do świadczeń: emerytury wojskowej obliczonej bez uwzględnienia okresów ubezpieczenia cywilnego (na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (t.j. Dz. U. z 2004 r. Nr 8, poz. 66 ze zm.)) oraz emerytury powszechnej z ubezpieczenia społecznego na podstawie okresów składkowych udokumentowanych po odejściu ze służby wojskowej (na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.)), jednakże z uwagi na zasadę pobierania jednego świadczenia, która stanowi wyraz obowiązującej w prawie ubezpieczeń społecznych zasady solidarności ryzyka i nie jest sprzeczna z konstytucyjną zasadą równości (art. 32 Konstytucji RP), organ emerytalny prawidłowo zawiesił wnioskodawcy wypłatę świadczenia, ponieważ pobiera przez niego emerytura wojskowa - jako świadczenie wyższe - jest korzystniejsza dla ubezpieczonego. (tezy redakcyjne Legalis):

W uzasadnieniu przywołanego orzeczenia Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyjaśnił, że ustawa z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych obejmowała pierwotnie swym zakresem normatywnym tych funkcjonariuszy, którzy nie pozostawali w służbie w dniu jej wejścia w życie, tj. 1 stycznia 1999 r. W myśl obowiązującego wówczas art. 1 ust. 2 tej ustawy, warunki nabywania prawa do emerytury i rent oraz innych świadczeń przysługujących z tytułu pobierania emerytury lub renty, a także zasady ustalania wysokości tych świadczeń dla żołnierzy zawodowych oraz funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Służby Więziennej i Państwowej Straży Pożarnej, którzy w dniu wejścia w życie ustawy pozostawali w służbie oraz dla członków ich rodzin, określały wyłącznie przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób. Przepis ten został uchylony 1 października 2003 r. na podstawie ustawy z 23 lipca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2003 r. Nr 166, poz. 1609) i w konsekwencji wszyscy żołnierze zawodowi - bez względu na to kiedy rozpoczęli służbę - zostali objęci jednolitym systemem emerytalnym, tj. systemem zaopatrzeniowym uregulowanym w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin. Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyjaśnił, że w uzasadnieniu projektu ustawy z 23 lipca 2003 r.

wskazano, iż nadanie emeryturom wojskowym i policyjnym wyłącznie wnioskowego charakteru służyć ma temu, ażeby żołnierz/funkcjonariusz, który pozostawał w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r. i spełnia warunki do nabycia prawa do emerytury wojskowej lub policyjnej, a jednocześnie poza okresami służby ma także okresy „cywilnej” pracy, z tytułu której podlegał ubezpieczeniom społecznym - miał prawo wyboru emerytury. W uzasadnieniu projektu ustawy zmieniającej, co do uzyskania prawa do emerytury z powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych przez osobę, która nabyła prawo do emerytury wojskowej, stwierdzono, iż możliwość taka byłaby wyłączona wówczas, gdyby emeryturę wojskową obliczono z uwzględnieniem okresów zatrudnienia i innej pracy objętej ubezpieczeniem społecznym. Z prawa do emerytury wojskowej/policyjnej nie mogłaby zaś skorzystać osoba, która nabyła prawo do emerytury na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z FUS obliczonej z uwzględnieniem okresów zawodowej służby. Sąd Apelacyjny w Gdańsku stwierdził, że z powyższych regulacji wynikało, że zniesienie obowiązku ubezpieczenia społecznego żołnierzy zawodowych i rozdzielenie w związku z tym systemów ubezpieczeniowego i zaopatrzeniowego zmierzało do tego, aby każdy z tych systemów realizował osobno zobowiązania wobec żołnierzy zawodowych, przy zachowaniu zasady, że za ten sam okres ubezpieczenia emerytalnego nie mogą jednocześnie przysługiwać dwa świadczenia emerytalne. Nie została w ten sposób wykluczona możliwość jednoczesnego nabycia prawa do emerytury z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego żołnierzy zawodowych wówczas, gdy okresy te (ubezpieczenia i służby) nie zazębiały się i nie zostały wzajemnie uwzględnione przy ustalaniu prawa do świadczeń, a każdy z nich z osobna był wystarczający do uzyskania prawa do emerytury w określonym systemie (odwołanie do uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z 9.10.2008 r., II UK 48/08). Z kolei osoba pobierająca emeryturę wojskową mogła, po osiągnięciu wieku emerytalnego, nabyć również prawo do emerytury z ubezpieczenia społecznego, jeżeli poza okresami służby i ubezpieczenia, uwzględnionymi przy ustalaniu prawa do świadczenia z zaopatrzenia emerytalnego legitymowała się innymi okresami składkowymi i nieskładkowymi w rozmiarze wystarczającym w myśl obowiązujących przepisów do uzyskania prawa do tego świadczenia (odwołanie do wyroku Sądu Najwyższego z 6.01.2009 r., I UK 178/08 oraz wyroku z 3.02.2010 r., II UK 174/09, w którym wprost wskazano, że funkcjonariuszom tzw. służb mundurowych można ustalić prawo do emerytury powszechnej pod warunkiem niezaliczenia składkowych okresów ubezpieczenia cywilnego do obliczenia emerytury mundurowej).

Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyjaśnił dalej, że przedstawione wywody i powołane wyroki Sądu Najwyższego odnosiły się do stanu prawnego, w którym obowiązywał art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach w brzmieniu ustalonym ustawą z 23 lipca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw. Ta sytuacja prawna uległa zmianie od 5 lutego 2009 r., kiedy weszła w życie kolejna zmiana art. 2 ustawy o emeryturach i rentach dokonana ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 8, poz. 38), nadająca mu nowe brzmienie. W aktualnym stanie prawnym, wobec treści art. 2 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach, świadczenia na warunkach i w wysokości określonych w ustawie przysługują tylko takim żołnierzom zawodowym oraz funkcjonariuszom, którzy nie spełniają warunków do nabycia prawa (określonych w art. 12 ustawy wojskowej) lub utracili prawo do świadczeń określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób, oraz członkom rodzin pozostałym po tych osobach, w okolicznościach objętych przepisem art. 38 ustawy zaopatrzeniowej wojskowej (odwołanie do wyroku Sądu Najwyższego z 27 sierpnia 2013 r., II UK 22/13). Sąd Apelacyjny w Gdańsku stanął na stanowisku, że nowelizacja oznacza, że osoba pobierająca emeryturę „mundurową”, jeżeli spełnia ogólne warunki do uzyskania emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, to znaczy posiada, w przypadku mężczyzny, co najmniej 25-letni okres składkowy i osiągnęła 65 lat, będzie mogła wystąpić o przyznanie emerytury z FUS. W razie przyznania tej emerytury, wypłata emerytury „mundurowej” zostanie wstrzymana. W ten sposób również do tej grupy świadczeniobiorców stosowana będzie ogólna zasada, zgodnie z którą w razie zbiegu uprawnień do dwóch świadczeń, zainteresowanemu przysługuje prawo wyboru świadczenia. Sąd Apelacyjny w Gdańsku wskazał, że z komentarza do zmiany dokonanej ustawą z 5 grudnia 2008 r. wynika, że w przypadku żołnierzy zawodowych/funkcjonariuszy, którzy wstąpili do służby przed 2 stycznia 1999 r., przy ustalaniu emerytury zarówno „mundurowej” jak i emerytury z FUS, uwzględnia się okresy zawodowej służby oraz okresy składkowe i nie składkowe wymienione w ustawie o emeryturach i rentach z FUS. Sąd Apelacyjny w Gdańsku odwołał się do regulacji art. 95 ust. 1 i 2 oraz art. 96 ustawy emerytalnej.

Sąd Apelacyjny rozpoznający przedmiotową sprawę, niezależnie od ww. regulacji miał też na względzie art. 7 ustawy z 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 666 ze zm.), który stanowi, że w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przewidzianych w ustawie z prawem do emerytury lub renty albo do uposażenia w stanie spoczynku lub uposażenia rodzinnego przewidzianych w odrębnych przepisach wypłaca się świadczenie wyższe lub wybrane przez osobę uprawnioną, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej. Należy też zauważyć, że zasada prawa do pobierania tylko jednego świadczenia z zakresu zabezpieczenia społecznego nie jest nowa i została do ustawy o emeryturach i rentach z FUS przejęta z ustawy z 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) - art. 69.

Z drugiej strony, Sąd Apelacyjny analizując na potrzeby niniejszej sprawy stan prawny oraz orzecznictwo stwierdza, że nie jest jednoznaczny wniosek, że sytuacja prawna emerytów wojskowych uległa zmianie od 5 lutego 2009 r. - kiedy weszła w życie kolejna zmiana art. 2 ustawy o emeryturach i rentach dokonana ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 8, poz. 38) - w taki sposób, że osoba pobierająca emeryturę mundurową, jeżeli spełnia ogólne warunki do uzyskania emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, to znaczy posiada, w przypadku mężczyzny, co najmniej 25-letni okres składkowy i osiągnęła 65 lat, będzie mogła wystąpić o przyznanie emerytury z FUS, jednak w razie przyznania tej emerytury, wypłata emerytury mundurowej zostanie wstrzymana. Nie jest też jednoznaczny wniosek, że przedmiotowa regulacja prawna pozwala na uznanie, że również do tej grupy świadczeniobiorców stosowana będzie ogólna zasada wykluczająca zbieg uprawnień do dwóch świadczeń. Należy bowiem zauważyć, że z treści art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, określającego zakres podmiotowy wynika, że z zasady świadczenia na warunkach i w wysokościach określonych w ustawie przysługują ubezpieczonym - w przypadku spełnienia warunków do nabycia prawa do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń emerytalnego i rentowych Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, czyli wszystkim ubezpieczonym spełniającym ustawowe warunki, bez wyjątku. Z treści art. 2 ust. 2 wynika natomiast, że świadczenia na warunkach i w wysokości określonych w ustawie przysługują również żołnierzom zawodowym oraz funkcjonariuszom ale tylko wtedy, jeżeli nie spełniają oni warunków do nabycia prawa lub utracili prawo do świadczeń określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób.

W kontekście takiej regulacji pojawia się zatem pytanie, czy osoba, która nie jest czynnym żołnierzem/funkcjonariuszem, jednocześnie będąc emerytem/rencistą wojskowym lub innym mundurowym, nie powinna być uznana za ubezpieczonego w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy, o ile spełniła warunki do nabycia prawa do świadczeń. Wydaje się, że rozdzielenie systemów ubezpieczeniowego i zaopatrzeniowego funkcjonariuszy służb mundurowych pozwala na to, aby każdy z tych systemów realizował osobno zobowiązania wobec żołnierzy zawodowych i bez związku z systemem powszechnym, przy zachowaniu zasady, że za ten sam okres ubezpieczenia emerytalnego nie mogą jednocześnie przysługiwać dwa świadczenia emerytalne (art.5 ust. 2a ustawy emerytalnej). Zresztą zdaje się, że to właśnie ta ostatnia przesłanka – przyznanie prawa do dwóch świadczeń za ten sam okres ubezpieczenia emerytalnego - powinna determinować uznanie, że doszło do zbiegu prawa do świadczeń. Semantyka pojęcia zbieg oznacza «miejsce zetknięcia się lub złączenia czegoś» (za <https://sjp.pwn.pl>). Wydaje się, że język prawa nie powinien nadawać pojęciom innego znaczenia niż przyjęte w języku codziennym. Jeżeli pojęcie zbieg świadczeń będziemy odczytywać semantycznie, to oznacza, że w przypadku uznania zbiegu świadczeń będzie istniał jakiś element zbieżny, łączący oba świadczenia i ten element zbieżny musi odnosić się do przedmiotu jakim jest świadczenie, nie zaś podmiotu któremu świadczenia przysługują (mowa bowiem o zbiegu świadczeń, nie zbiegu ubezpieczonych). Takim punktem styczności mogą być tożsame okresy warunkujące przyznanie dwóch świadczeń. Jeżeli ubezpieczony wywodzi swoje prawo do emerytury mundurowej i powszechnej wskazując na te same okresy ubezpieczenia, to wtedy świadczenie te będą miały punkt łączący i będą w zbiegu. Natomiast jeżeli ubezpieczony, po spełnieniu warunków ustawy emerytalnej ma prawo do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a jednocześnie niezależnie od powyższego, po spełnieniu warunków przewidzianych w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy, dysponuje prawem do emerytury mundurowej to wydaje się, że są to prawa niezależne od siebie i nie można mówić, by pozostawały we wzajemnym zbiegu. Brak bowiem punktu styczności, bądź elementu łączącego oba prawa. Jeżeli prawa nie pozostają ze sobą w zbiegu, to nie można stosować norm wyłączających realizację jednego

ze świadczeń. Wydaje się, że aktualna interpretacja pozostawiania świadczeń w zbiegu wykracza poza semantykę tego pojęcia. Przyjmuje się bowiem, że do zbiegu świadczeń dochodzi w każdym przypadku, gdy ubezpieczonemu przysługują dwa świadczenia, i to bez znaczenia czy jest jakiś element łączący te świadczenia. Zbiegać się mogą zdarzenia, także prawne, które coś łączy, jak np. wspólne zasady, elementy, warunki, natomiast nie się nie zbiega, jeżeli nie ma łączników, są to bowiem zdarzenia równoległe. Na gruncie aktualnej interpretacji obowiązujących przepisów, również równoległe zdarzenia prawne są objęte instytucją zbiegu. Takie rozumienie wydaje się też zaprzeczać konstytucyjnej zasadzie sprawiedliwości społecznej, bowiem zdaje się, że nie jest sprawiedliwe społecznie pozbawianie ubezpieczonego, który spełnił ustawowe wymogi, prawa do świadczenia tylko przez wzgląd na solidaryzm społeczny. Zwłaszcza, gdy system emerytalny opiera się na systemie zdefiniowanej składki i zakłada oszczędzanie ubezpieczonego na emeryturę na wyodrębnionym koncie, które to środki w przyszłości mają finansować świadczenie.

Na gruncie rozpoznawanej sprawy przyjmuje się zbieg prawa do świadczeń z ubezpieczenia powszechnego i zaopatrzenia wojskowego w myśl art. 7 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin oraz art. 95 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Przy czym ubezpieczony spełnił wymogi prawa do dwóch świadczeń na podstawie odrębnych przepisów ustawy, a w szczególności opłacał składki na ubezpieczenia społeczne, po zakończeniu służby wojskowej. Ubezpieczony nabył prawo do dwóch równoległych świadczeń, które nie pozostawały we wzajemnym związku. W znaczeniu semantycznym zatem nie zbiegały się. Wymaga przy tym zaznaczenia, że art. 7 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy wprost mówi: w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przewidzianych w ustawie z prawem do emerytury (...) przewidzianych w odrębnych przepisach. Również art. 95 ustawy emerytalnej stanowi o zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie lub z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym określonej kategorii osób.

Należy też wskazać, że zgodnie z art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, w razie zbiegu prawa do emerytury określonej w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym, żołnierzom zawodowym wypłaca się jedno z tych świadczeń, z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa została obliczona według zasad określonych w ustawie z 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy - art. 15a (emerytura dla żołnierza przyjętego do służby po raz pierwszy po 1.1.1999 wynosi 40 % podstawy jej wymiaru za 15 lat służby i wzrasta wg zasad ustalonych w art. 15 ust. 1 pkt 1, ust 2-5), albo art. 18e (emerytura dla żołnierza przyjętego do służby po raz pierwszy po 31.12.2012 r. wynosi 60% podstawy jej wymiaru za 25 lat służby i wzrasta o 3% za dalsze lata). Powyższe należy odczytywać w ten sposób, że o ile emeryt otrzymuje emeryturę wojskową obliczoną tylko na podstawie okresu służby, to nie można mówić o zbiegu świadczeń i nie ma podstaw do wstrzymania wypłaty jednego ze świadczeń. I jest to regulacja konsekwentna, ponieważ oba świadczenia nie będą w żadnym powiązaniu – odrębnie staż ubezpieczeniowy i okres służby wyznaczają przesłanki nabycia każdego z tych praw. Natomiast problem pojawia się, gdy emerytura wojskowa została ustalona z uwzględnieniem okresów cywilnego ubezpieczenia społecznego, które jednak nie zostały wliczone do podstawy wymiaru świadczenia z FUS i nie wpływają kwotowo na wysokość świadczenia, a niezależnie od tego ubezpieczony wypracował sobie staż ubezpieczeniowy pozwalający na ustalenie prawa do emerytury powszechnej, bowiem art. 95 ust. 2 nie uwzględnia takiej sytuacji.

Na kanwie powyższego, Sąd Najwyższy w wyroku z 24.01.2019 r. I UK 426/17 wyjaśnił, że uzasadnione jest prawo do pobierania dwóch emerytur wypracowanych niezależnie od siebie, gdy obliczenie emerytury wojskowej odbyło się z uwzględnieniem wyłącznie służby wojskowej. Wskazał, że o wyjątku od zasady pobierania jednego świadczenia nie decyduje data przyjęcia do służby, ale brak możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu cywilnego stażu emerytalnego. Sąd Najwyższy wskazał, że wspólnym mianownikiem uzasadniającym prawo do dwóch świadczeń są uwarunkowania wynikające z przepisów prawa, niepozwalające na wykorzystanie stażu cywilnego w emeryturze wojskowej, a nie wybór emeryta wojskowego. Co oznacza, że gdy emeryt wojskowy, po zwolnieniu ze służby wojskowej, nie decyduje się na złożenie wniosku o doliczenie okresów składkowych i nieskładkowych, choć mogą one zwiększyć podstawę wymiaru emerytury do 75 %, to nie istnieje prawne uzasadnienie do dwóch świadczeń. Sąd Najwyższy w tym rozstrzygnięciu wprost stwierdził: O zastosowaniu wyjątku od

zasady wypłacania jednego świadczenia decyduje brak możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu „cywilnego” stażu emerytalnego, a nie data przyjęcia żołnierza zawodowego do służby wojskowej (art. 95 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1076); patrz też wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23.01.2020 r., III AUa 333/19.

Sąd Apelacyjny w aktualnej sprawie miał też na względzie, że przepisy ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy, dla potrzeb wyliczania wysokości emerytury, specyfikują trzy kategorie żołnierzy zawodowych:

1. żołnierz, który pozostawał w służbie przed dniem 2.01.1999 r.; w tym przypadku dolicza się do podstawy wymiaru okresy składkowe i nieskładkowe w rozumieniu ustawy emerytalnej, poprzedzające służbę (art.16 ust. 1 w zw. z art. 15 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy; tak ustalona emerytura podlega (na wiosek) zwiększeniu - w wyniku doliczenia okresów przypadających po zwolnieniu ze służby - o 1,3 % podstawy wymiaru za każdy rok zatrudnienia przed dniem 1 stycznia 1999 r. w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy oraz za każdy rok okresów opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe po dniu 31 grudnia 1998 r. lub za okres nieopłacania składek z powodu przekroczenia w trakcie roku kalendarzowego kwoty rocznej podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia - pod warunkiem, że emerytura ta wynosi mniej niż 75 % podstawy jej wymiaru i emeryt ukończył 50/55 lat życia albo stał się inwalidą (art. 14 ust. 1 - 4 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych).

2. żołnierz przyjęty po raz pierwszy do służby po 1.01.1999 r.; prawo i wysokość emerytury uzależnia się wyłącznie od okresów służby wojskowej, co wynika z art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i wzrasta na zasadach określonych w art. 15 ust.1 pkt 1 i ust. 2-5 (wyłącznie lata służby).

3. żołnierz przyjęty po raz pierwszy do służby po dniu 31.12.2012 r.; prawo i wysokość emerytury uzależnia się wyłącznie od okresów służby wojskowej - art. 18e w zw. z art. 18b .

Podsumowując, żołnierz który pozostawał w służbie przed 2 stycznia 1999 r., może – w świadczeniu wojskowym - korzystać z „cywilnej” wysługi emerytalnej, natomiast przyjęty do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r. nie ma takiego uprawnienia. Z drugiej strony, odpowiednio długa służba i wzrosty emerytury z tytułu szczególnych właściwości służby (art. 15 ust. 2 i 3) lub z tytułu inwalidztwa wojskowego (art. 15 ust. 4), przy spłaszczeniu podstawy wymiaru emerytury wojskowej do maksymalnie 75 % (art. 18 ust. 1) powodują, że cywilne okresy ubezpieczenia w ogóle nie wpływają na zwiększenie wartości świadczenia mundurowego. W takim przypadku emeryt wojskowy, niezależnie od swojej woli, nie ma prawnej możliwości skonsumowania żadnego cywilnego okresu ubezpieczenia w wojskowej emeryturze.

W kontekście przywołanych przepisów, Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 24.01.2019 r. wyjaśnił, że kryterium, które niewątpliwie zadecydowało o uprzywilejowaniu (pobieraniem dwóch świadczeń) żołnierzy, którzy zostali powołani do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r., to brak możliwości uwzględniania w wojskowej emeryturze jakiegokolwiek okresu cywilnego stażu emerytalnego. Kryterium to jednocześnie określa krąg podmiotów charakteryzujących się tą samą istotną cechą relewantną. Do tej grupy należą emeryci wojskowi, których wypracowane okresy składkowe i nieskładkowe nie miały żadnego wpływu na wysokość emerytury wojskowej, do nich zaś należą wszyscy żołnierze, którzy zostali powołani do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r. oraz niektórzy żołnierze, którzy pozostawali w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r. Zatem Sąd Najwyższy stwierdził, że o wyjątku od zasady pobierania jednego świadczenia nie decyduje data przyjęcia do służby, ale brak możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu cywilnego stażu emerytalnego.

Niemniej Sąd Apelacyjny ma na względzie, że orzecznictwo sądów powszechnych konsekwentnie egzekwuje zasadę pobierania jednego świadczenia z ubezpieczenia społecznego, wywodząc ją z art. 7 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin oraz art. 95 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach. W orzecznictwie od lat utrwalony jest pogląd, w myśl którego w polskim systemie zabezpieczenia społecznego zasadą jest wypłata jednego świadczenia (wyższego lub wybranego przez

ubezpieczonego), jeżeli ma miejsce szeroko rozumiany zbieg prawa do różnych świadczeń z systemu zabezpieczenia społecznego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 8.05.2012 r., II UK 237/11; z 4.12.2013 r., II UK 223/13, czy wyrok tego Sądu z 18.04.2018 r., II UK 62/17; www.sn.pl).

Również dylematów prawnych nie miał Trybunał Konstytucyjny w sprawie SK 30/17, w której Trybunałowi w skardze konstytucyjnej z 21.07.2016 r. przedstawiono do zbadania zagadnienie zgodności art. 95 ust. 2 w związku z art. 95 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887) w zakresie, w jakim wyłącza możliwość pobierania świadczenia z zaopatrzenia emerytalnego żołnierzy zawodowych i z systemu powszechnego przez osoby, które pełniły zawodową służbę wojskową przed 1 stycznia 1999 r. oraz miały ustalone prawo do świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego żołnierzy zawodowych przed 1 października 2003 r., z art. 2 w związku z art. 67 ust. 1 Konstytucji. Trybunał Konstytucyjny umarzając postępowanie postanowieniem z 20.02.2019 r. uznał, że zarzuty dotyczyły sposobu ustalenia wysokości wypłacanego świadczenia emerytalnego i nie miały bezpośredniego związku z treścią regulacji ustawowej zakwestionowanej przez skarżącego. Niemniej w uzasadnieniu orzeczenia Trybunał szczegółowo przedstawił swoje stanowisko prawne. Trybunał uznał za niewątpliwą zasadę wypłaty tylko jednego świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Wskazał, że tę zasadę stosuje się również w wypadku zbiegu u jednej osoby prawa do renty rodzinnej z prawem do zasiłku lub świadczenia przedemerytalnego. Trybunał przypomniał, że w polskim systemie ubezpieczenia społecznego brak zasady bezwzględnej wzajemności składki i prawa do świadczenia, zwłaszcza w wypadku osób uprawnionych do świadczenia także w ramach systemu tzw. zdefiniowanego świadczenia. Wyjaśniał: w polskim systemie ubezpieczenia społecznego zasada wzajemności składki i prawa do świadczenia nigdy nie była pojmowana w sposób absolutny (...). Absolutyzowanie zasady ekwiwalentności prowadziłoby do zachwiania ogólnej logiki systemu ubezpieczeń społecznych, który wynika nie tylko z zasady wzajemności składki i świadczeń, ale również z zasady solidarności między-pokoleniowej (...) czy szerzej: solidaryzmu społecznego (...) oraz powszechności i względnej jednolitości kryteriów przyznawania świadczeń i określania ich wysokości (...). Brak prostej zależności między prawem do świadczeń i ich wysokością a okresem opłacania i rozmiarem składki nie zawsze więc oznacza niekonstytucyjność konkretnej regulacji (...) - wyrok z 27 stycznia 2010 r., sygn. SK 41/07, OTK ZU nr 1/A/2010, poz. 5. Trybunał zwrócił też uwagę na to, że sformułowane przez skarżącego żądanie orzeczenia niekonstytucyjności art. 95 ust. 2 w związku z art. 95 ust. 1 ustawy o FUS w zakresie, w jakim różnicuje sytuację prawną żołnierzy, którzy pozostawali w służbie przed 2 stycznia 1999 r., i żołnierzy, którzy zostali powołani do służby po raz pierwszy po 1 stycznia 1999 r., zmierza w istocie do tego, aby obu grupom żołnierzy przyznać możliwość jednoczesnego pobierania emerytury wojskowej i emerytury z FUS. Wyjaśnił, że ustawodawca ukształtował zupełnie inne zasady ustalania wysokości emerytury wojskowej w obu wypadkach, czego skarżący nie uwzględnił w swoich wywodach. Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu, emerytura wojskowa żołnierzy pozostających na służbie przed 2 stycznia 1999 r. jest ustalana z uwzględnieniem okresów składkowych i nieskładkowych poprzedzających służbę. Do ich wysługi emerytalnej dolicza się też okresy zatrudnienia przypadające przed 1 stycznia 1999 r. i okresy opłacania składek na ubezpieczenie emerytalne po 31 grudnia 1998 r. - art. 14 ww. ustawy. Wysokość ich emerytury wojskowej uwzględnia zatem również okresy zatrudnienia w sektorze cywilnym. Jednak wobec pobierania emerytury wojskowej zawiesza im się wypłatę emerytury z FUS na podstawie art. 95 ust. 2 ustawy o FUS. Natomiast podczas ustalania wysokości emerytury wojskowej żołnierzy powołanych do służby po raz pierwszy po 1 stycznia 1999 r. nie uwzględnia się okresów składkowych i nieskładkowych. Zgodnie z art. 15a ustawy o zaopatrzeniu, ich emerytura wzrasta według zasad ustalonych w art. 15 ust. 1 pkt 1 i ust. 1a-5 ustawy o zaopatrzeniu. W tym wypadku nie mają zaś zastosowania ani art. 15 ust. 1 pkt 2-4, ani art. 14 ww. ustawy. Jednocześnie wobec nieuwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych podczas ustalania wysokości ich emerytury wojskowej, żołnierze powołani do służby po raz pierwszy po 1 stycznia 1999 r. mogą - stosownie do art. 95 ust. 2 ustawy o FUS - pobierać jednocześnie emeryturę z FUS na zasadach i w zakresie określonych w ustawie o FUS. W myśl art. 5 ust. 2a ustawy o FUS, okresów czynnej służby wojskowej nie uwzględnia się wówczas podczas ustalania prawa do emerytury i obliczaniu jej wysokości, skoro z ich tytułu mają oni ustalone prawo do świadczenia emerytalnego ustalonego na podstawie przepisów ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy. Trybunał dalej wywiódł:

Data wskazana przez skarżącego jako kryterium różnicowania (tj. 1 stycznia 1999 r.) nie jest przypadkowa. Jest to data wejścia w życie ustawy o FUS. Celem ustawodawcy było stworzenie powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych, który miał obejmować także żołnierzy zawodowych. Przed reformą wskazana grupa zawodowa była objęta systemem tzw. zdefiniowanego świadczenia. Od 1 stycznia 1999 r. do 30 września 2003 r. prawo do emerytury z zaopatrzenia emerytalnego zachowali żołnierze, którzy wstąpili do służby przed 2 stycznia 1999 r. Z kolei osoby, które objęły służbę po 1 stycznia 1999 r., miały nabywać prawo do świadczeń emerytalnych na zasadach obowiązujących w ramach systemu powszechnego. Sytuacja ta zmieniła się w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 166, poz. 1609), na mocy której do ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy został dodany art. 15a. Przy okazji tej nowelizacji rozbudowano również art. 95 ust. 2 ustawy o FUS, m.in. wprowadzając w odniesieniu do żołnierzy, którzy uzyskują prawo do emerytury wojskowej na zasadach określonych w art. 15a EmŻoInU, wyjątek od zasady braku możliwości wypłaty jednocześnie dwóch świadczeń (emerytury wojskowej i emerytury z FUS).

W dotychczasowym orzecznictwie Trybunał wskazywał już, że „różne traktowanie świadczeniobiorców, którzy nie mają wspólnej cechy relewantnej, nie narusza (...) zasady równości, a nawet nie pozwala na analizowanie ich sytuacji jako podobnej z punktu widzenia tej zasady” (wyrok z 24 lipca 2014 r., sygn. SK 53/13, OTK ZU nr 7/A/2014, poz. 77). Jednocześnie, rozpatrując zarzut naruszenia zasady równości sformułowany w stosunku do przepisów przewidujących odmienne traktowanie żołnierzy w zakresie prawa do emerytury ze względu na datę rozpoczęcia zawodowej służby wojskowej, Trybunał uznał, że „cechą istotną z punktu widzenia badanej regulacji nie jest jednak to, że porównywane grupy osób odbywały służbę wojskową, lecz to, że objęte były w okresie odbywania tej służby różnymi systemami emerytalnymi” (tamże).

Sąd Apelacyjny, mając powyższe na uwadze podkreśla, że także Europejski Trybunał Praw Człowieka w decyzjach z 11 grudnia 2018 r., nr 39247/1 (LEX nr 2626955) i nr 41178/12 (LEX nr 2627060) uznał uprawnienie Państwa Członkowskiego do samodzielnego kształtowania systemu zabezpieczenia społecznego, w tym wprowadzenia zasady wypłaty jednego świadczenia, w myśl której, skarżącemu nie można było przyznać jednocześnie dwóch świadczeń, i nie znalazł przy tym podstaw do ingerencji w obowiązujące w tym zakresie prawo krajowe.

Podsumowując, Sąd Apelacyjny jakkolwiek ma pewne wątpliwości, to w myśl jednolitego orzecznictwa uznaje, że prawo do otrzymywania jednego świadczenia z ubezpieczenia społecznego jest trwale usankcjonowane. Zarówno art. 95 ustawy emerytalnej, jak i analogiczny art. 7 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym wojskowych wskazują, że ubezpieczony uprawniony do emerytury z FUS nie może jednocześnie pobierać emerytury wojskowej, mimo że spełnił warunki do jej nabycia, i odwrotnie. Skoro Zakład Ubezpieczeń Społecznych uznał, że ubezpieczonemu przysługuje emerytura z powszechnego systemu emerytalnego oraz świadczenie z WBE, to prawidłowo uczynił zawieszając wypłatę świadczenia z zaznaczeniem, że w celu podjęcia jej wypłaty należy złożyć oświadczenie o wyborze emerytury z ZUS bądź świadczenia z WBE.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację ubezpieczonego.

Tekst orzeczenia pochodzi ze zbiorów sądów powszechnych.